

محمدتقی فیاضی کارشناس اقتصادی:

آمارها گفته‌ی رئیس جمهور را تایید نمی کند

در کل تغییر چندان در وضعیت مالی دولت رخ نداده و کسری بودجه همچنان پابرجاست. ضمن اینکه امسال اتفاقات عجیب و غریبی در بودجه افتاد و فهرست اعتبارات نهاد ریاست جمهوری و برخی زیرمجموعه‌های آنان نیز افزایش پیدا کرد و نشان داد اراده‌ای برای کنترل کسری بودجه وجود ندارد بنابراین در عمل خلاف آن چیزی که رئیس جمهور می‌گوید اتفاق می‌افتد و مانند سال گذشته تغییر ملموسی مشاهده نخواهیم کرد.

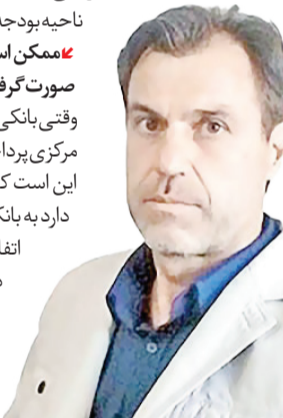
آقای رئیس‌ی در مصاحبه خود مشخصاً گفتند که نه استقراض (گرفتن تنخواه از بانک مرکزی) کرده‌اند و نه پول چاپ شده است، این دو گزاره را از ایشان می‌توان قبول کرد؟

ممکن است به صورت غیرمستقیم استقراض کرده باشند، ضمن اینکه ابتدای سال نشان می‌دهد پایه پولی افزایش پیدا کرده که ممکن است از سمت دولت نباشد و بانک‌های تجاری باشند ولی برای اینکه راستی آزمایی کنیم باید آمارهای مالی دولت منتشر شود و بانک مرکزی نیز اطلاعات به‌روز ارائه کند. اگر چاپ پول متوقف شود، بلافاصله آثار آن بر روی تورم مشاهده می‌شود و تغییر معناداری در کنترل آن خواهیم دید اما آن چیزی که اکنون می‌بینیم سخنان رئیس جمهور را تایید نمی‌کند. تا آمار مالی دولت مانند میزان فروش نفت، میزان مالیات‌ها و فروش اوراق بدهی مشخص نباشد، نمی‌توان تحلیل درستی کرد ولی بنده بعید می‌دانم دولت بدون استقراض از بانک مرکزی، چه مستقیم و چه غیرمستقیم، توانسته باشد کسری بودجه خود را کنترل کند.

بر اساس گزارش بانک مرکزی و آخرین اطلاعاتی که مربوط به بهمن ۱۴۰۲ است، بدهی دولت به بانک مرکزی ۳۰۲ هزار میلیارد تومان بوده و بدهی مؤسسات دولتی ۸۸ هزار میلیارد تومان است که در مجموع ۳۹۰ هزار میلیارد تومان بدهی دولت و شرکت‌های دولتی به بانک مرکزی است. دولت که می‌گوید به این بانک بدهی ندارد باید توضیح دهد رقم ۳۰۲ هزار میلیارد تومانی که احتمالاً تا پایان اسفند سال پیش بیشتر هم شده، اگر از ناحیه بودجه نبوده ناشی از چه بوده است؟

ممکن است کم شدن کسری بودجه با اصلاح ترازنامه بانک‌ها صورت گرفته باشد؟

وقتی بانکی زیانده است و یا منحل شده، باید دید بدهی آن به بانک مرکزی پرداخت شده یا خیر؟ آن چیزی که در عمل باید اتفاق بیفتد این است که بانک منحل شود و بدهی آن از محل دارایی‌هایی که دارد به بانک مرکزی پرداخت شود که بنده بعید می‌دانم چنین اتفاقی رخ داده باشد. چند موردی هم که اتفاق افتاد، دیدیم که دولت بدهی‌ها را به بانک دیگر منتقل کرد و زبان آن بانک را بیشتر کرد. اگر نخواهیم همه موارد را منفی ببینیم اقدام مثبتی انجام شده اما شرایط و الزامات آن رعایت نشده است.

منصور غیبی کارشناس حوزه مسکن در گفت‌وگو با هم‌میهن:

۴ میلیون مسکن ساخته نمی‌شود

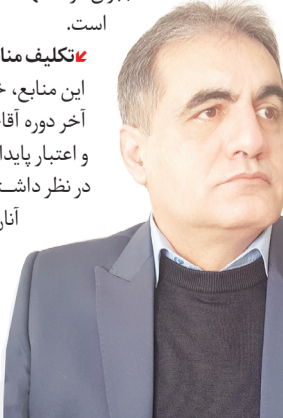
و پایان ساخت مسکن در نظر بگیریم، مرحله صفر همان ثبت‌نام فرد در این واحدهاست که فرد متقاضی تنها، قسمت واریزی را تکمیل کرده است.

اما ایشان گزارش داده‌اند که حدود دو میلیون و نیم واحد مسکن در این مدت ساخته شده است.

طبق اطلاعاتی که در آمارهای تفصیلی مشاهده می‌شود افتتاح ۵۰۰ هزار واحد است که همگی در تملک مسکن مهر یا طرح ملی مسکن از قبل شکل گرفته است و فرآیندهای آغازین آن در دولت‌های قبلی انجام شده است. در واقع، هنوز برنامه اجرایی دولت برای تحویل آپارتمان شکل نگرفته و همچنان در مسیر است. کارشناسان معتقدند که این چهار میلیون واحد آپارتمان وعده داده شده در دوره ریاست جمهوری آقای رئیسی، تحویل مردم داده نمی‌شود. این تجربه‌ای است که خود دولت هم پیش از این با آن مواجه بوده و حتی تجربه دولت‌های قبلی هم نشان می‌دهد آخر و عاقبت طرح‌هایی نظیر مسکن مهر چه شد. واقعیت هم این است که منابع و توانمندی کشور تغییر نیکرده است. پس با اجبار نمی‌توان محدودیت‌های منابع طبیعی را جبران کرد. تنها، شعارها تغییر کرده و اجرای این شعارها هم بسیار سخت است.

تکلیف منابع مالی و اعتبارات این پروژه چه می‌شود؟

این منابع، خودشان مشکلی جدی هستند. قرار نیست پروژه تا آخر دوره آقای رئیسی به بهره‌برداری برسد زیرا از یک طرف منابع و اعتبار پایدار بانکی تأمین نشده است، از سوی دیگر دولت باید در نظر داشته باشد که ذی‌نفعانی که در حال ساخت مسکن برای آنان است، باید بتوانند به تعهدات خود عمل کنند. با توجه به این انتظارات تومسی در جامعه و با نظر به اینکه این افراد معمولاً قشر کم‌درآمدتری هستند، پس چگونه این پول را پرداخت کنند؟ یعنی مالکیت این آپارتمان‌ها به افرادی تعلق می‌گیرد که توان اولیه پرداخت ندارند.

ابراهیم رئیسی در مصاحبه تلویزیونی عنوان کرده که کسری بودجه کم شده و این روند در حالی صورت گرفته که دولت او نه از بانک مرکزی تنخواه گرفته و نه پول چاپ کرده است. محمدتقی فیاضی در گفت‌وگو با «هم‌میهن» به همین موضوع پرداخته و گفته، دولت نزدیک به ۵۰۰ هزار میلیارد تومان بدهی دارد که حداکثر ۳۰۰ هزار میلیارد تومان آن تأمین شده. او همچنین گفته در کل تغییر زیادی در وضعیت مالی دولت رخ نداده و کسری بودجه پابرجاست و در کنار آن فهرست اعتبارات نهاد ریاست جمهوری افزایش پیدا کرده این یعنی اراده‌ای برای کنترل کسری بودجه وجود ندارد.

رئیس جمهور در آخرین صحبت‌هایش به کاهش کسری بودجه اشاره کرده، در حالی که می‌بینیم هزینه‌های دولت افزایش پیدا کرده است و بسیاری از درآمدهای پیش‌بینی شده به خصوص در بخش واگذاری‌ها محقق نشده است. ارزیابی شما از این گفته‌ی رئیسی چیست؟

به هر حال عملکرد بودجه مهم است، دولت باید به اندازه منابعی که در بودجه مشخص شده هزینه کند و ابزار تخصیص را نیز در اختیار دارد. اگر به بودجه ۱۴۰۳ دقت کنیم، بر اساس اطلاعاتی که کمابیش وجود دارد می‌توان حدس زد درآمدهایی که از فروش اوراق و نفت پیش‌بینی شده حدود ۵۰۰ هزار میلیارد تومان کسری بودجه خواهد داشت که در نهایت دولت شاید بتواند حداکثر ۳۰۰ هزار میلیارد تومان آن را از طریق صرفه‌جویی در اعتبارات هزینه‌ای و عدم تخصیص اعتبارات عمرانی مدیریت کند که در آینده تبعات آن را خواهیم دید و قطعاً مانع رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال خواهد شد. به این موارد باید حساب‌های فرابودجه‌ای مانند هدفمندی یارانه‌ها، مصارف نظامی و صندوق‌های بازنشستگی را نیز اضافه کرد. جالب آنکه وقتی بودجه ارائه می‌شود در حدود ۳۰ شرکت دولتی زیانده اعلام می‌شود اما

در حقیقت حدود ۷۰ شرکت زیانده وجود دارد لذا باید دید زیان آنها از کجا تأمین می‌شود که احتمالاً از منابع بانکی خواهد بود. بانک‌ها نیز ناترازی دارند و از بانک مرکزی اضافه‌پرداخت انجام می‌دهند. دولت برای تأمین این کسری یا مستقیم به سراغ بانک مرکزی خواهد رفت که پایه پولی افزایش پیدا می‌کند و یا از بانک‌های تجاری وام می‌گیرد که در حقیقت با یک واسطه سراغ بانک مرکزی رفته است. یا ممکن است دولت اوراق منتشر کند که بخشی از آن را بانک‌ها خریداری می‌کنند و چون آنها به بانک مرکزی مقروض هستند، در نهایت با بدهی‌شان به این بانک تهاتر می‌کنند.

با وجود اینکه ابراهیم رئیسی در گفت‌وگو دو شب پیش تلویزیونی خود اعلام کرده بود که وعده ساخت چهار میلیون مسکن در سال را عملی می‌کند و تاکنون هم «شاهد تولید ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار مسکن هستیم» اما کارشناسان حوزه مسکن اعتقاد دارند که دولت سیزدهم هنوز نتوانسته است وعده خود را عملی کند. منصور غیبی، کارشناس حوزه مسکن در همین باره به روزنامه هم‌میهن می‌گوید: «چهار میلیون واحد آپارتمان وعده داده شده تا پایان دوره دولت سیزدهم، به مردم تحویل داده نمی‌شود.»

با توجه به اینکه هنوز بانک‌ها قبول نکرده‌اند برای نهضت ملی مسکن تسهیلات پرداخت کنند و دستگاه‌های دولتی هم همچنان زمین‌های مازاد خود را برای این طرح اختصاص نداده‌اند، آیا محقق شدن وعده ساخت چهار میلیون واحد مسکن در چهار سال منطقی است و عملی می‌شود؟

این دوونیم میلیون واحد آماری است که از سوی وزارت مسکن تعیین شده است. این آمار از نقطه صفر ثبت‌نام و واریزی متقاضی مسکن تا مرحله تشکیل پرونده‌ها، اختصاص زمین اجرای پروژه، انتخاب پیمانکار و پیشرفت فیزیکی تا مرحله صفر کاری است. در این فضا و پروسه، می‌توان آمار دوونیم میلیون واحد مسکن را بررسی کرد.

پس یعنی آمار، کاملاً منطبق بر واقعیت نیستند؟

اگر این آماری است که وزارتخانه به رئیس‌جمهور ارائه داده، نمی‌توان گفت که آمار غلط است اما آمار، آمار دقیقی نیست. زیرا ساخت دوونیم میلیون واحد مسکن، به آن مفهوم نیست که همه این دوونیم میلیون واحد، به عملیات فیزیکی رسیده است. اگر صفر تا صد را دو نقطه آغاز

شایعات می‌گوید یک توافق نانوشته میان طرفین رخ داده که ایران غنی‌سازی را کمی کنترل کند و آن‌ها هم از صادرات ایران چشم‌پوشی کنند. به هر حال، این طور که به نظر می‌رسد بخشی از این افزایش رشد اقتصادی، مربوط به صادرات نفت بوده است. دلیل دیگر هم پر شدن ظرفیت‌های خالی دوران کرونا بود و بعد از افول تلاطم‌های ناشی از خروج آمریکا رخ داد و ارتباط چندان با دولت سیزدهم ندارد زیرا از اواخر دوره ریاست جمهوری حسن روحانی نیز آغاز شده بود.

چرا تأثیر این رشد در سفره مردم احساس نمی‌شود و سطح رفاه افزایش نمی‌یابد؟

دقیقاً نکته دیگری که درباره رشد باید حتماً توضیح داده شود این است که آیا این رشد منجر به توزیع درآمد هم شده است یا خیر؟ از دهه ۸۰ میلادی به بعد، در بحث رشد و توزیع درآمد مطرح شده که در دهه‌های اخیر ممکن است رشدی رخ دهد اما اثر مثبت آن تنها به افراد معدودی تخصیص داده شود و مردم احساسی از این بابت نکنند. اکنون اگر رشدی هم رخ داده با توجه به ساختارهای غلط و ناتوانی دولت در توزیع درآمدها، این رشد پنج، شش درصدی تنها به تعداد محدودی مانند شرکت‌های بزرگ که سهام‌داران خاص دارند رسیده است و توده مردم از منافع این رشد محروم مانده‌اند.

نشده بود؟ حداقل به اندازه‌ی رشد یک پادمجان به دولت رئیسی وقت بدهید». حالا حدود سه سال از انتشار این عکس و وعده‌های کابینه ابراهیم رئیسی گذشته است. کابینه‌ای که سه وزیر از آن در نیمه راه کنار رفتند. سیدرضا فاطمی امین، حجت‌الله عبدالملکی و سیدجواد ساداتی‌نژاد سه تن از وزیران مربوط به بخش‌های مختلف اقتصادی بودند که هر یک به دلایلی، موفق نشدند در کابینه دولت بمانند. البته برخی دیگر از وعده‌های رئیس‌جمهور، حتی در ورطه سخن نیز عملی نشد. مثلاً ابراهیم رئیسی وعده داده بود که قرار است با بهبود وضعیت اینترنت، کیفیت آن را بهتر و قیمت آن را ارزان‌تر کند اما آنچه در عمل رخ داد، افزایش قیمت اینترنت و کاهش کیفیت آن بود. دولت سیزدهم درست در سالی که بنا بر آمار هم در کسری تجاری و تورم رکورد زده، می‌گوید در کنترل تورم موفق عمل کرده و آن را به کمتر از ۴۰ درصد رسانده است. ای‌کاش موقع گفتن این آمار خبرنگاری آنجا بود که نظر رئیسی را درباره وعده نصف کردن تورم و تک‌رقمی کردن آن می‌پرسید و از رئیسی می‌خواست درباره اینکه چرا با آن وعده‌های شعاری امروز کاهش تورم به ۴۰ درصد را دستاورد می‌دانند. در شرایطی که فشار معیشت بر دوش مردم هر روز سنگین‌تر می‌شود، دولت دغدغه خود را معطوف به جداسازی وزارتخانه «صمت» کرده و طرح جداسازی وزارتخانه‌ها در مجلس سرگردان ماند و سرانجام هم مشخص نشد که دلیل مطرح شدن هم‌زمان استیضاح فاطمی امین، وزیر صنعت، معدن و تجارت وقت با تفکیک صمت، چیست یا چرا ساختار چنین وزارتخانه بزرگی به سکاندار آن اجازه نمی‌دهد به جای دخالت در قیمت مرغ و تخم‌مرغ، به وظایف اصلی خود و سیاست‌گذاری در حوزه‌های صنعت، معدن و تجارت بپردازد؟

پاسخ هم‌میهن:

عملکرد نهادهای مذهبی را اعلام کنید

روزنامه هم‌میهن گزارش مربوط به عملکرد بودجه دستگاه‌های مذهبی را بر اساس جداول اعلام شده از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس تهیه کرده است. اعدادی هم که به‌عنوان بودجه هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای آورده شده بر اساس جداول این مرکز و همچنین جدول ابلاغی بودجه است.

اساساً روزنامه هم‌میهن به اعتبارات دستگاه‌های مختلف نپرداخته که بودجه ردیف‌های مذهبی زیرمجموعه آنها را از مجموع اعتبارات جدا کند بلکه صرفاً ردیف‌های مربوط به نهادهای مذهبی بر اساس جداول اعلامی مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارش آورده شده است.

همچنین در پاسخ به سازمان برنامه و بودجه که اشاره به هزینه‌های صورت گرفته بدون اشاره به عملکرد آنها را ناتوان در ارزیابی می‌داند، باید تأکید کرد که روزنامه هم‌میهن از انتشار عملکرد این دستگاه‌ها کاملاً استقبال می‌کند و این آمادگی را دارد که در صورت اعلام شفاف عملکرد نهادهای مذهبی، گزارشی مبسوط از آن در روزنامه هم‌میهن منتشر شود.

سهم ایران از صادرات غذا

صادرات صنایع غذایی در جهان و در سال ۲۰۲۳ حدود ۷۰۰ میلیارد دلار بوده و صادرات ایران نسبت به صادرات جهانی ۰/۳ درصد برآورد می‌شود. به گزارش اتاق ایران آنلاین، ابوالحسن خلیلی، فعال اقتصادی اظهار کرد: صادرات صنایع غذایی جهان در سال ۲۰۲۳ بالغ بر ۷۰۰ میلیارد دلار اعلام شده و نسبت صادرات صنایع غذایی ایران در این سال در مقایسه با صادرات صنایع غذایی در جهان، ۰/۳ درصد بوده است. این فعال اقتصادی با بیان اینکه صنایع غذایی سهم ۳/۷ درصدی از تولید ناخالص داخلی و سهم ۱۸ درصدی از کل اشتغال صنعتی را دارد، گفت: سهم صنایع غذایی از ارزش افزوده بخش صنعت حدود ۱۱ درصد و سهم صادرات آن نیز ۳/۷ درصد از کل صادرات صنایع است. از سوی دیگر در حال حاضر ۸ هزار و ۳۰۰ واحد صنعتی ثبت شده با اشتغال ۳۶۱ هزار نفر و تولید ۴۰ میلیون تن فرآورده غذایی در کشور فعال هستند.

تشکیل کارگروه تأمین مالی

باید کارگروه‌های تأمین مالی به همت اتاق‌های استانی تشکیل شوند تا زمینه استفاده از ظرفیت‌های بازار سرمایه برای تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی فراهم آید. محمد خاکی، عضو اتاق ایران در گفت‌وگو با اتاق ایران آنلاین، ضمن تأکید بر اهمیت نقش بازار سرمایه در تأمین منابع مالی موردنیاز بنگاه‌های اقتصادی تصریح کرد: در گذشته واحدهای اقتصادی وابستگی خاصی به منابع بانکی داشتند؛ اما امروز ظرفیت‌های بازار سرمایه به حدی است که می‌توان از میزان این وابستگی بکاهیم و سراغ روش‌های جدید تأمین مالی برویم. به اعتقاد او باید از روش‌های سنتی عبور کرد و به کمک شیوه‌های جدیدی که در سطح دنیا رایج است، منابع موردنیاز بنگاه‌های اقتصادی را تأمین کنیم. این فعال اقتصادی ادامه داد: چند سالی است که به دلیل شرایط اقتصادی حاکم، سیاست‌های بانک مرکزی به سمت سیاست‌های انقباضی پیش رفته و همین عامل موجب شده تا بانک‌های عامل نتوانند پاسخ‌گوی نیاز بنگاه‌های اقتصادی و حتی پروژه‌های شهرداری باشند.

انگیزه‌های برای صادرات نیست

صادرات اغلب صادرکنندگان شناسنامه‌دار در حوزه فولاد به نزدیک صفر رسیده است، به گزارش اتاق تهران، مهرداد صابری، عضو هیئت نمایندگان اتاق تهران گفت: این وضعیت نتیجه سیاست‌های اعمال شده در حوزه عوارض صادراتی و رفع تعهد ارزی است. او ادامه داد: اینکه فعالان اقتصادی روی بدیهیات هم تا این حد خون دل می‌خورند، جای تأسف دارد. او افزود: در زنجیره فولاد در برخی نواحی، تولید با مصرف داخلی تقریباً برابر است و در برخی نواحی تولید کمتر از تقاضای داخل است؛ اما در برخی محصولات نیز مازاد وجود دارد و باید در این بخش صادرات صورت گیرد. اما سیاست‌گذاران در زمانی که امکان صادرات محصولات مازاد فراهم می‌شود، سیاست‌هایی وضع می‌کنند که مانع از توسعه صادرات می‌شود. مهرداد صابری گفت: به عنوان مثال سال گذشته، حدود ۱۳ الی ۱۴ میلیون تن گندله روی زمین مانده بود و در حال از دست دادن کارکرد خود بود؛ در همین برهه عوارض صادراتی وضع شد.